

Bilaga 4.1: Riktlinjer för utbildningen på forskarnivå

För övrigt regelverk, se den allmänna studieplanen samt övrig information på teknisk-naturvetenskapliga vetenskapsområdets hemsida, som uppdateras kontinuerligt: <http://www.teknat.uu.se/>.

Finansieringen av utbildningen på forskarnivå regleras bl.a. i Högskoleförordningens 5 kap 4 och 7 §§ samt 7 kap 34 och 36 §§.

7 kap. 34 § HF: Till utbildning på forskarnivå får endast så många doktorander antas som kan erbjudas handledning och godtagbara studievillkor i övrigt och som har studiefinansiering enligt 36 §.

7 kap 36 § HF: Till utbildning på forskarnivå får högskolan anta sökande som anställs som doktorand.

Högskolan får även anta en sökande som har någon annan form av studiefinansiering, om högskolan bedömer att

- 1. finansieringen kan säkras under hela utbildningen, och*
- 2. den sökande kan ägna så stor del av sin tid åt utbildningen att den kan slutföras inom fyra år när det gäller licentiatexamen eller konstnärlig licentiatexamen och åtta år när det gäller doktorsexamen eller konstnärlig doktorsexamen.*

En fyraårig utbildning

5 kap. 7 § HF: En anställning som doktorand ska gälla tills vidare, dock längst till en viss tidpunkt och aldrig för längre tid än ett år efter avlagd doktorsexamen eller konstnärlig doktorsexamen.

Den första anställningen får gälla högst ett år. Anställningen får förnyas med högst två år i taget.

En person får vara anställd som doktorand under sammanlagt högst åtta år. Den sammanlagda anställningstiden får dock inte vara längre än vad som motsvarar utbildning på forskarnivå på heltid under fyra år. Vid studier som ska avslutas med licentiatexamen eller konstnärlig licentiatexamen får den sammanlagda anställningstiden inte vara längre än vad som motsvarar utbildning på forskarnivå på heltid under två år. Från dessa tider ska avräkning göras för den studietid då doktoranden inte har varit anställd som doktorand.

Den sammanlagda anställningstiden får dock vara längre än vad som anges i tredje stycket, om det finns särskilda skäl. Sådana skäl kan vara ledighet på grund av sjukdom, ledighet för tjänstgöring inom totalförsvaret eller för förtroendeuppdrag inom fackliga organisationer och studentorganisationer eller föräldraledighet. Förordning (2009:933).

Om det finns särskilda skäl, såsom ledighet p.g.a. sjukdom, för tjänstgöring inom totalförsvaret eller för förtroendeuppdrag inom fackliga organisationer och studentorganisationer, vid föräldraledighet eller för problem som kan uppstå i samband med flytt av avdelning eller institution, får doktorandtjänsten innehåsa under längre tid. Förlängning för förtroendeuppdrag vilka enligt UFV 2014/72 beslutas av områdesnämnden medges endast fram till disputationen. Ansökan ska lämnas till områdesnämnden minst 6 månader innan ordinarie studietid förbrukats.

Områdesnämnden har beslutat att doktoranders anställning vid föräldraledighet ska förlängas med utgångspunkt från antal föräldralediga dagar. Områdesnämnden får besluta om en upp till tre månaders extra förlängning av anställningen utöver föräldraledigheten som kompensation för den tid det tar att starta forskningsverksamhet efter en längre tids (minst fyra månader sammanhängande) föräldraledighet. Förlängningen, som ska finansieras av institutionen, medges endast fram till disputationen. Ansökan ska lämnas till områdesnämnden minst 6 månader innan ordinarie studietid förbrukats.

Finansiering

Grundregeln är att alla studerande på forskarnivå (doktorander) har anställning som doktorand under hela studietiden. Undantag från denna finansieringsform ska utförligt motiveras av prefekten, med stöd

av t.ex. avtal eller kontrakt med finansiär, donationsvillkor eller liknande skriftlig dokumentation. Doktorandens finansieringsform och nivå ska klart framgå av den individuella studieplanen. Vid annan finansiering än anställning som doktorand ska de särskilda överväganden som gjorts bifogas ansökningshandlingarna. Om försörjningen för en doktorand med annan finansiering än anställning som doktorand tar slut, och doktoranden inte haft motsvarande 48 månaders nettostudietid, ansvarar institutionen för återstående del av finansiering. Doktoranden ska då anställas som doktorand och studiestöd kan användas för finansiering av anställningen,

Antagning av doktorander som finansieras med heltidsanställning som doktorand vid Uppsala universitet är delegerat till prefekt. Även antagning till senare del av utbildning på forskarnivå med anställning som doktorand är delegerat till prefekt, om avsedd studietid är längre än två år för doktorsexamen och ett år för licentiatexamen samt att bedömning av tillgodoräknande är delegerat till prefekt (Antagning till senare del av utbildning på forskarnivå, TEKNAT 2014/56).

All annan antagning görs av områdesnämndens arbetsutskott efter beredning av forskarutbildningsnämnden.

Områdesnämndens arbetsutskott beslutar om antagning till forskarutbildning för licentiatexamen. Antagning mot licentiatexamen används framförallt för kapacitetsuppbyggnad vid utländska universitet (SIDA-finansierad doktorand) eller inom industri (industridoktorand). Vid fakulteten utlyses endast utbildningsplatser mot doktorsexamen. Antagning av forskarstuderande mot licentiatexamen med anställning vid Uppsala universitet är endast möjligt i de fall kandidaten själv önskar detta. Det är möjligt att anställa doktorander på deltid, om doktorand begär det, dock lägst 50 % av heltid¹. Områdesnämndens arbetsutskott beslutar om antagning av doktorand med deltidanställning. Huvudregeln är fortfarande att anställningen ska omfatta heltid.

Antagning av doktorander som finansieras via stipendier ska ske restriktivt. Förändringar i högskoleförordningen, som gäller från 1 juli 2018, föreskriver enligt kap 5 §4 att stipendiefinansiering efter första årets utbildning endast är tillåtet för bistånds- och kapacitetsuppbyggnadsprogram samt EU-finansierat program, under förutsättning att stipendievillkoren är skäligen. I annat fall, ska doktoranden anställas som doktorand från och med andra året. Enligt fakultetens riktlinjer för användning av stipendier för finansiering av utbildning på forskarnivå (TEKNAT 2018/141), gäller följande:

1. Doktorander med stipendiefinansiering ska erhålla samma nettoinkomst som doktorander med anställning som doktorand enligt lönestegen för doktorander enligt HF 7 kap. 36 §. Om sökanden ska vara verksam omväxlande i Sverige och i annat land (t.ex. doktorander inom Sidas sandwichprogram och doktorander inom gemensamma utbildningsprogram (joint/double degree)), gäller kravet på nettoinkomst endast tiden då doktoranden är verksam i Sverige.
2. Ett avtal mellan Uppsala universitet och stipendiegivaren ska garantera skäligen stipendievillkor för doktorander. För detta måste universitetet ges insyn i villkoren för stipendierna samt förutsättningarna för dess utbetalning.
3. Vid fakulteten är finansiering med stipendier efter att tre års heltidsstudier återstår endast tillåtet om stipendiet omfattas av undantagskriterier enligt HF 5 kap. 4 a § och uppfyller fakultetens definition och begränsning, se riktlinjerna (TEKNAT 2018/141).
4. Vid fakulteten är finansiering med stipendium enbart första året och därefter anställning som doktorand (enligt 5 kap. 4 §) endast tillåtet om doktorandplatsen utlysts i öppen konkurrens enligt HF 4 kap. 5 §. Stipendiet får inte utgöra en förutsättning för doktorandplatsen. Urval bland sökande ska göras endast med hänsyn till deras förmåga att tillgodogöra sig utbildningen enligt HF 7 kap. 41 §. Doktoranden ska när tre års heltidsstudier återstår anställas som doktorand enligt HF 5 kap. 4 §.

¹ 5 kap 3 § HF

Stipendievillkoren ska uppfylla samma krav som gäller för stipendier som omfattas av undantagskriterier enligt HF 5 kap. 4 a §.

5. Antagning av doktorand som finansieras med stipendium enligt punkt 3 eller 4 ovan kräver noggrann prövning. Beredning av antagningsärenden sker i fakultetens forskarutbildningsnämnd för beslut i fakultetsnämndens arbetsutskott. Avtal med stipendiegivaren ska finnas tillhands innan beredning sker.

Lärare i utbildningen på forskarnivå

Kraven på handledning regleras bl.a. i Högskoleförordningens 6 kap 28, 30 och 31 §§.

6 kap. 28 § HF: För varje doktorand ska det utses minst två handledare. En av dem ska utses till huvudhandledare. Doktoranden har rätt till handledning under utbildningen, så länge inte rektor med stöd av 30 § beslutar något annat.

En doktorand som begär det ska få byta handledare.

För varje doktorand ska fakultetsnämnden (delegerat till prefekt) utse minst två handledare, varav en huvudhandledare med ansvar för utbildningen, inklusive avhandlingsarbetet, och en biträdande handledare. I samband med att handledare utses ska frågan om jäv beaktas. Huvudhandledare ska ha genomgått kursen Handledning av doktorander (3 veckors heltidsarbete) alternativt vetenskapsområdets handledarutbildning (2 heldagar) i kombination med handledarutbildning vid annat lärosäte och/eller dokumenterad erfarenhet av doktorandhandledning. Kravet om den längre handledarutbildningen gäller nyutsedda huvudhandledare fr.o.m. 2018-01-01. Biträdande handledare rekommenderas att senast under sitt första år som handledare genomgå handledarutbildning (3 veckor). En av handledarna ska vara anställd vid eller adjungerad till Uppsala universitet eller Institutet för rymdfysik. Åtminstone en av handledarna ska ha docentkompetens².

Det är institutionens ansvar att samtliga huvudhandledare har möjlighet utföra sitt handledningsuppdrag inom sin ordinarie tjänstgöring. I ämnen där förändringar kan förutses, t.ex. genom förestående pensionsavgångar, får doktorander antas endast om fortsatt handledning är säkerställd.

Ansvars- och befogenhetsfördelning inom utbildningen på forskarnivå vid teknisk-naturvetenskapliga vetenskapsområdet återfinns på områdets hemsida <http://www.teknat.uu.se/om-oss-kontakt/organisation/>.

Information anordnas årligen för vetenskapsområdet forskarutbildningsansvariga professorer. Informationen omfattar en halv dag och tar bland annat upp aktuella och generella frågor, organisation och regelverk, uppdragets art och omfattning, vetenskapligt och administrativt ansvar.

Enligt nämndens beslut ska den som vid tre på varandra följande tillfällen uteblir från informationen anses ha förbrukat områdesnämndens förtroende att inneha uppdraget som forskarutbildningsansvarig professor. Närvaro av ställföreträdare, t.ex. prefekt eller liknande, räknas ej som FU-ansvarig professors närvaro.

Disputation, doktorsavhandling, opponent m.m.

Aktuella regler återfinns på vetenskapsområdets hemsida <http://www.teknat.uu.se/utbildning/utbildning-pa-forskarniva/>. Se också ”Antagningsordning och föreskrifter för betyg inom utbildningen på forskarnivå vid Uppsala universitet”³ och ”Riktlinjer för utbildning på forskarnivå vid Uppsala universitet”⁴. Regelverk kring publicering av avhandling och spikning hittas på Avhandlingsproduktions webbsida, <https://ub.uu.se/publicera/avhandling/>.

² AFUU 1§

³ UFV 2010/472

⁴ UFV 2019/641

Institutionen ansvarar för kostnader i samband med disputation, såsom arvode till opponent och reseersättning för opponent och ledamot i betygsnämnden samt bidrag till tryckkostnad m.m.

Avhandlingar inom fakulteten ska innehålla en populärvetenskaplig svensk sammanfattning om minst två sidor.